

Yeni TTK'ya Uyum Maliyeti Ne Kadar?

Son dönemde ekonomi gündeminin en fazla meşgul olduğu konulardan biri de yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) 'nın getirdiği yeniliklerdir. Aslına bakılırsa 10 yılı aşkın bir sürede hazırlanarak Şubat 2011'de yasalaşan Kanun, şirketler hukukunun çağın gerekleri çerçevesinde yeniden yapılandırılması açısından son derece önemlidir. Şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi temel ilkeler üzerine inşa edilen kanun, Türkiye ekonomisinin küresel ekonomiye entegrasyonu açısından yadsınamayacak bir rol üstlenecektir.

Son dönemde yeni TTK'nın getirdiği yenilikler kamuoyunda yoğun olarak tartışılmakla birlikte, şirketler kesiminin bu Kanun'a uyum sağlamak için ne kadar maliyet üstlenmek durumunda kalacağı hemen hemen hiç ele alınmamıştır. Bu notun amacı, yeni TTK'nın getirdiği yeniliklerin doğruluğunu ya da eksikliğini sorgulamadan, yarattığı idari yükler konusunda kaba bir tahmin yürütmektir. Böylece, şirketler kesimi açısından bu yasaya uyumun yaratacağı sonuçlar üzerinde yorum yapılabilecektir.

Yeni TTK şirketlerin kuruluşundan kapanışına kadar birçok yenilik getirmektedir. Bu yenilikleri değerlendirdiğimizde KUTU 1'de yer alan işlemlerin maliyet artışında başı çektığı gözlenmektedir. Bu işlemleri kısaca şirketlerin Kanun'da belirlenen 3 denetçi grubuna, noterlere ve bilgilendirmeye ilişkin araçlara ödemesi gereken ücretler olarak özetlemek mümkündür.

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/34/Sarp+Kalkan>

KUTU 1. Uyum maliyeti yaratan ana unsurlar

- **Bağımsız denetim**
  - Tüm sermaye şirketlerinin bağımsız denetleme kuruluşları veya mali müşavirler tarafından denetlenmesi
- **İşlem Denetimi**
  - Şirket kuruluşu
  - Sermaye artırımı ve sermaye azaltımı
  - Birleşme ve bölünme
  - Tür değiştirme
- **Özel denetim**
  - Şirketler topluluğu içindeki hakim ve bağlı şirketler arasında hileli işlem yapıp yapılmadığının denetlenmesi (M.207/1)
- **Ticari defterlere açılış ve kapanış onayı**
  - Açılış onayı yapılması gereken defter sayısı 4'ten 7'ye çıkarılmıştır. Ayrıca, bu defterlere her yıl kapanış onayı zorunlu kılınmıştır. (M.64/3)
- **Bilgilendirmeye ilişkin maliyet getiren işlemler**
  - Her şirketin internet sitesi kurması (M.1524)
  - Finansal tablolar, faaliyet raporları vb. sicil gazetesinde ve internet sitesinde ilanı (M.524/1, 525/1 ve 610/1)
  - Her tür kağıt ve belgede bulunması gereken bilgilere ilişkin şekil şartları (M.39/2)

Tüm şirketler açısından yüklenilmesi zorunlu olan bu maliyetlerin yanı sıra, yeni TTK sermaye artırımı, birleşme, bölünme gibi işlemler bazında da daha önceki kanunda olmayan prosedürler tanımlamaktadır. Bu prosedürleri de KUTU 2'de özetlemek mümkündür.

KUTU 2. İşlem bazında yeni eklenen prosedürler

- **Şirket kuruluşuna ilişkin yeni prosedürler**
  - Kurucular beyanının hazırlanması (M.349/1 ve 586/1)
  - Aynı sermayeye ilişkin bilirkişi raporunun tescil-ilanı (M.354/3 ve 578/1)
  - Esas sermayenin taahhüt olduğunu gösteren noter şerhi (M.341/1)
- **Sermaye artırmaya ve azaltmaya ilişkin yeni prosedürler**
  - Şarta bağlı sermaye artırımının tescili (M.469/1)
  - Sermaye azaltımı raporunun tescil ve ilanı (M.473/1)
- **Birleşme ve bölünmeye ilişkin yeni prosedürler**
  - Birleşme/Bölünme raporunun hazırlanması (M.147/1 ve 169/1)
  - Ara bilanço çıkarılması (M.144/1 ve 165/1)
  - Tirajı 50 bin üzerinde 3 ulusal gazetede 3 kere ilan (M.157/2 ve 174/1)
- **Tür değiştirmeye ilişkin yeni prosedürler**
  - Tür değiştirme planının ve raporunun hazırlanması (M.185/1 ve 186/1)
  - Ara bilanço çıkarılması (M.184/2)

Bağımsız denetime uyum maliyeti yıllık yaklaşık 4,5 milyar lira

Bugünün önemli konusu aslında bu değişikliklerin şirketler kesimi açısından ne ifade ettiğinin ortaya konmasıdır. Yeni kurallara uyumun yaratacağı maliyetin hesaplanmasıdır. Burada en ciddi maliyetin de bağımsız denetimden geleceği açık bir şekilde gözlenmektedir.

Türkiye'de şu anda bağımsız denetim kapsamının çok sınırlı olmasından dolayı bu maliyetin ne kadar olacağını kestirmek oldukça güçtür. Ancak, sektörden alınan bilgiler en küçük şirketler için bağımsız denetimin yıllık maliyetinin 6 bin lira olacağı, şirket büyüdükçe, işlem sayısı arttıkça ve yapısı karmaşıklaştıkça bu ücretin 100 bin liranın üzerine çıkabileceği yönündedir.

Tablo 1'de basit bir aritmetik ile bağımsız denetimin yaratacağı maliyete ilişkin bir simülasyon yapılmıştır. Türkiye'de Maliye Bakanlığı verilerine göre 31/12/2011 itibarıyla 633,976 faal sermaye şirketi bulunmaktadır. SGK'nın faal işyerlerinin ölçek dağılımı verilerine göre, şirketler ölçeklerine ayrıldığında şirketlerin yaklaşık üçte ikisinin mikro ölçekli (1-9 çalışan) olduğu tahmin edilmektedir.

Bu varsayımlar altında, bağımsız denetimin yıllık maliyeti yaklaşık 4,5 milyar liradır. Şirketlerin yaşam süreleri boyunca karşılaştıkları toplam maliyet ise bunun katbekat üzerinde olacaktır. Bu maliyetin yaklaşık %85'inin küçük şirketler tarafından ödenecek olması da dikkat çekici bir diğer husustur.

Tablo 1. Bağımsız denetimin şirketler kesimine tahmini yıllık maliyeti

	İşyeri	Çalışan	Ortalama Denetim Ücreti	Bağımsız Denetim Yüğü
1-9 Çalışan	418,884	1,126,371	6,000	2,513,304,000
10-19 Çalışan	118,054	1,575,383	6,000	708,324,000
20-49 Çalışan	68,814	2,074,013	9,000	619,326,000
50-99 Çalışan	15,705	1,082,068	15,000	235,575,000
100-249 Çalışan	9,168	1,383,007	24,000	220,032,000
250+ Çalışan	3,351	1,777,668	60,000	201,060,000
Toplam	633,976	9,018,510	7,094	4,497,621,000

Kaynak: Maliye Bakanlığı, SGK ve TEPAV hesaplamaları

Bağımsız denetime uyumun, şirketler üzerinde ne tür bir etkisi olacağını anlamak için bu maliyetin çalışan ücreti cinsinden karşılığı Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre, mikro şirketlerde ortalama 2,7 kişi çalışırken bağımsız denetimle 0,6 asgari ücretli çalışan maliyet kadar ek bir yük gelmektedir. Bir başka deyişle, bu tür şirketler çalışan giderlerinin ortalama %21'i kadar ek yük üstlenmek durumunda kalmaktadır. Ek yük oranı en büyük şirketlere doğru çıktığında %1'e kadar düşerken, genel ortalama çalışan maliyetlerinin %4,7'si kadar ek yük oluşmaktadır.

Tablo 2. Bağımsız denetimin şirketler kesimine tahmini yıllık maliyeti

	Ortalama Çalışan Sayısı	Denetimin Asgari Ücretli Çalışan Ücretine Oranı	Ek Yük Oranı
1-9 Çalışan	2.7	0.6	21.0%
10-19 Çalışan	13.3	0.6	4.2%
20-49 Çalışan	30.1	0.8	2.8%
50-99 Çalışan	68.9	1.4	2.0%
100-249 Çalışan	150.9	2.3	1.5%
250+ Çalışan	530.5	5.6	1.1%
Toplam	14.2	0.7	4.7%

Kaynak: SGK ve TEPAV hesaplamaları

Diğer kalemlerle birlikte yeni TTK'ya uyum maliyeti yıllık 6 milyar lirayı aşıyor

Bağımsız denetim dışındaki diğer yeni işlemlerin getirdiği maliyet de yadsınamayacak kadar yüksektir. Bunların hepsini detaylı olarak hesaplamak mümkün değildir. Ancak, Tablo 2'de belli başlı maliyet kalemlerine ilişkin tahmini uyum maliyeti gösterilmektedir. Yıllık yaklaşık 1,8 milyar lira uyum maliyeti yaratan bu işlemlerin en fazla maliyet oluşturanları, internet sitesi oluşturulması ve finansal tabloların ticaret sicilinde ilan edilmesidir. Ticari defterlerin açılış ve kapanış onayları ile işlem denetimi için ödenecek işlemler de şirketler kesimine ciddi bir külfet oluşturmaktadır. Bağımsız denetim maliyeti ile birlikte şirketler kesimi üzerindeki yıllık maliyet 6,3 milyar liraya yaklaşmaktadır. Yine dikkat edilmesi gereken husus, bu maliyetlerin şirketler tarafından her sene ödeneceğidir.

Tablo 3. Diğer işlemlerin şirketler kesimine tahmini yıllık maliyeti

	Yaklaşık İşlem Adedi	Yaklaşık Birim Ücret	Yaklaşık Toplam Maliyet
İşlem Denetimi	150,000	1,000	150,000,000
Defter Açılış/Kapanış Onayı	4,437,832	80	355,026,560
Ulusal Gazete İlanı	3,500	6,000	21,000,000
İnternet Sitesi	633,976	1,000	633,976,000
Finansal Tablo İlanı	633,976	1,000	633,976,000
Toplam			1,793,978,560

Kaynak: İlgili kuruluşların fiyat tarifeleri ve TEPAV hesaplamaları

Şirketler üzerinde oluşan uyum maliyeti rekabet gücü açısından önemlidir

Aslına bakıldığında tüm gelişmiş ve yükselen ekonomilerde, bu gibi kapsamlı kanunlar öncesinde detaylı etki analizlerinin yapılması ve olası olumsuz etkilerin azaltılması esastır. Türkiye'de de 2006 yılında yayınlanan bir Başbakanlık genelgesi ile 2007'den itibaren yasalacak tüm maliyet artırıcı kanunlar için düzenleyici etki analizi yapılması zorunlu

hale getirilmiştir. Ancak, 2007'den bugüne etki analizi uygulamasına bakıldığında, bu hususta ciddi bir eksiklik yaşandığı gözlenmektedir. 2011'de yasalaşan yeni TTK öncesinde de benzeri bir çalışmanın yapılmamış ya da en azından kamuoyuyla paylaşılmamış olması bugünlerdeki tartışmanın yaşanmasında oldukça etkilidir.

Türkiye'de şirketler kesimi için yıllık 6 milyar liralık uyum maliyeti yaratmanın rekabet gücü üzerinde ciddi sonuçları olacaktır. Bazı şirketler bu maliyetleri karşılayamayacakları için piyasa dışına çıkacak, şirketlerden diğer kesimlere doğru ciddi bir kaynak transferi yaşanacaktır.

Uyum maliyetinin boyutu kadar önemli bir diğer husus da değişimin zamanlamasıdır. 2008 krizinden beri küresel ekonomi zor günler geçirmektedir. Tüm ülkeler kendi şirketlerini koruyabilmek ve büyümelerini sağlayabilmek için ardi ardına önlem paketleri açıklamaktadır. Dünyanın en gelişmiş ekonomisi olan Amerika Birleşik Devletleri'nde bile geçtiğimiz aylarda JOBS Kanunu adında bir kanun çıkarılmıştır. Bu kanun ile KOBİ'lerin sermaye piyasalarına erişimini artırmak ve büyümelerini kolaylaştırmak için denetim zorunluluğu kaldırılmış ve şirketlerin uyması gereken standartlar gevşetilmiştir. Bu açıdan bakıldığında, uyum maliyetinin zamana yayılması ve değişimin yönetilmesi daha da büyük bir önem kazanmaktadır.